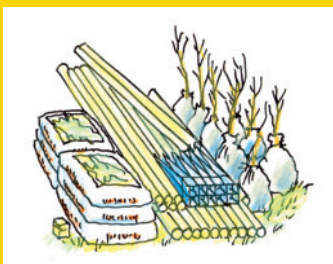

STABIL TRÄSTOMME

FÖRBEREDELSE

- • Skottkärra
- Spade
- Måttband
- Snöre
- Såg
- Stämjärn
- Hammare
- Elskruvdragare
- Slägga
- Hushållsstege
- Vattenpass
- Rätbräda
- Kratta
- Vattenkanna

- • Stolpar
- Stolpfötter
- Skruv
- Plantor och plantjord
- Kantband
- Kantstenar
- Bärlagergrus
- Sättsand
- Stenplattor (alternativt gårdsgrus)

 Bersåstommen och planteringen tar ungefär två arbetsdagar förutsatt att man inte hittar jättestener under mark som måste flyttas innan arbetet kan fullföljas. Att göra bersåns stenlagda golv tar ytterligare två till tre dagar.

 Golvytan i vårt exempel är cirka 8 kvm. Ett naturstengolv av exempelvis kalksten med oregelbundna kanter kostar ungefär 400 kr per kvadratmeter vilket blir drygt 3 000 kr. Stolparna kostar cirka 900 kr, Elva växter går loss på ungefär 2 000, plantjord cirka 300 kr och stolpfot 2 000. Total materialkostnad blir drygt 8 000 kr.

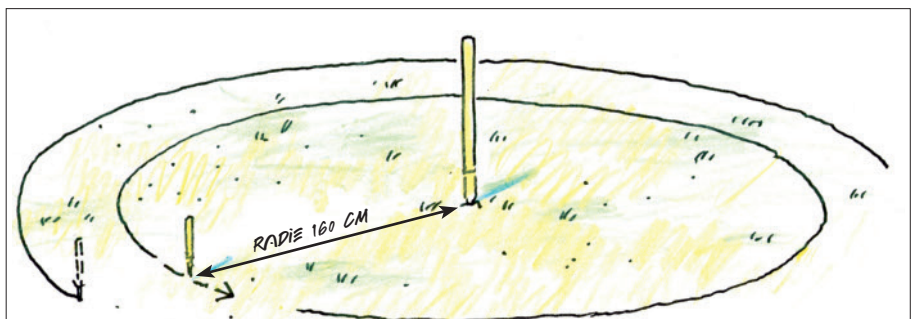
 Om du väljer en markbeläggning av gårdsgrus reduceras kostnaden till en tiondel av vad markstenen i exemplet ovan kostar.

En berså får gärna ligga en bit ifrån huset. Planera läget så att solen kan komma in genom den öppna delen. Den andra delen, växtväggen, omsluter och skyddar från vind och insyn.

- Stommen i vårt berså-exempel är byggd av rundvirke i gran som finns att köpa i olika dimensioner och längder på både plantskolor och byggmarknader.
- Sittplatsens golv består av kalkstensplattor med oregelbundna kanter. En grundlig instruktion för hur marksten läggs hittar du på dessa sidor i Bättre hem nummer 1/2006.
- Stolpfötter av stål i jorden hindrar markfukten att angripa stolparna. Alternativet att gjuta betongplintar kräver mycket arbete. Om du slår ned stolparna direkt i jorden kommer de att ruttna efter 2–3 år.

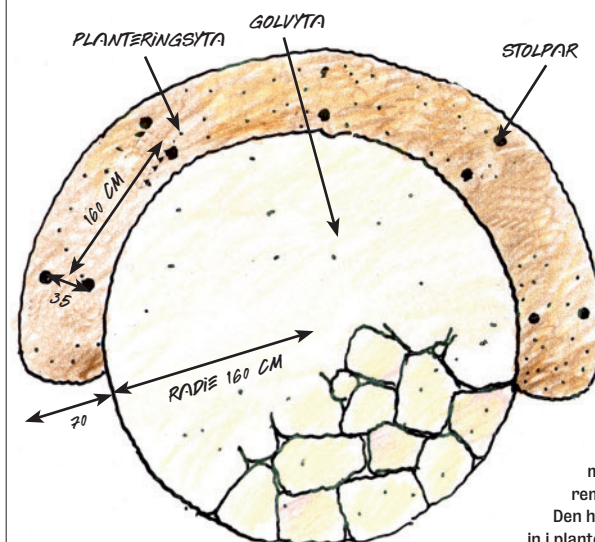

Av Leif Qvist

1 PLANERA LÄGET

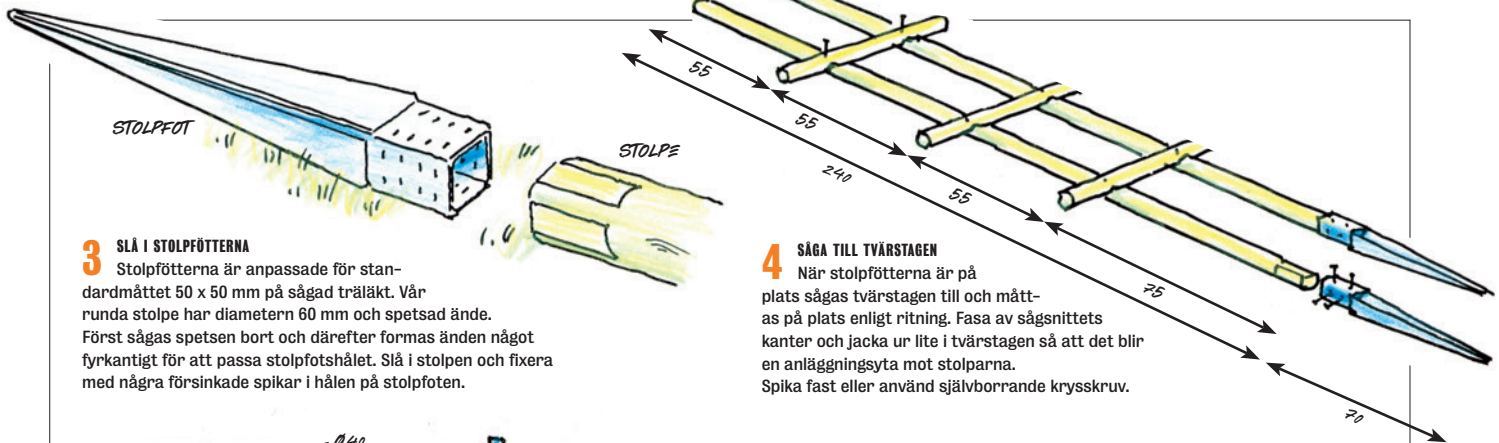
Ett bra bersåläge kännetecknas av att det är soligt och plant. Slå ned en mittstolpe i marken. Bind sedan ett snöre i stolpen och rita ut markcirkeln med en käpp fastbunden i snöret 1,6 meter från stolpen. Förläng snöret ytterligare 0,7 meter och rita ut planteringsytan på samma sätt.

2 FÖRBERED MARKYTA OCH PLANTERINGSYTA

Markera läget för de tio stolparna på samma sätt och med hjälp av ritningens mått. Känn efter i mark med ett spett så att inte stora stenar ligger i vägen för stolphålen. I så fall får läget justeras något. Alternativet är att gräva upp stenen eller stenarna. Gräv därefter bort det översta jordlagret för stengolvet. För full instruktion kring detta, se Bättre hem nr 1/2006 (sid 74–75). När detta är gjort grävs själva planteringsytan upp. Innan den återfylls med jord sätts en avskiljande bandremsa av plast runt kanterna. Den hindrar ogräsrötterna att tränga in i planteringarna.

KAN BLI BERSÅNS BÄSTA VÄN

3 SLÅ I STOLPFÖTTERNA

Stolpfötterna är anpassade för standardmätt 50 x 50 mm på sågad träläkt. Vår runda stolpe har diametern 60 mm och spetsad ände. Först sågas spetsen bort och därefter formas änden något fyrkantigt för att passa stolpfotshålet. Slå i stolpen och fixera med några försänkade spikar i hålen på stolpfoten.

4 SÅGA TILL TVÄRSTAGEN

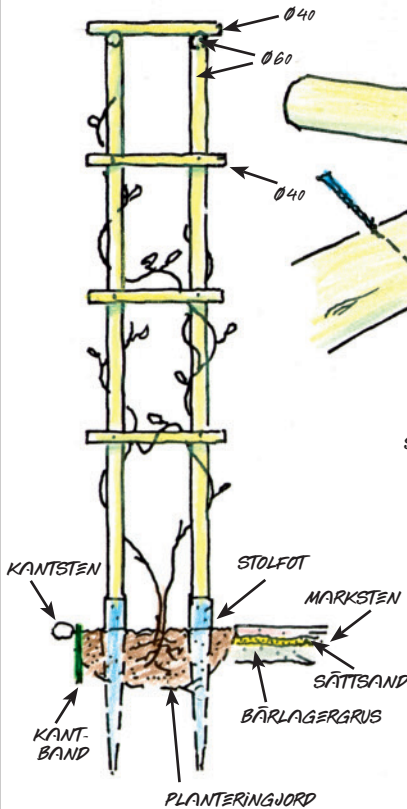
När stolpfötterna är på plats sågas tvärstagen till och mätas på plats enligt ritning. Fasa av sågsnittets kanter och jacka ur lite i tvärstagen så att det blir en anläggningsyta mot stolparna. Spika fast eller använd självborrande krysskruv.

5 SKRUVA IHOP STOLPPAREN

De fem stolpparen trycks ner i hålen som gjorts med spett. Sista biten slås med slägga från översidan. Stå på en hushållsstege för att nå upp med slägga och slå försiktigt så inte översidan på stolparna skadas. Här behöver man extra händer så någon får stå på marken och kolla att stolparna hamnar rakt på båda lederna med hjälp av vattenpasset. Se upp för släggan bara! När stolpparen är riktade och raka är det dags att från stegen lägga ut de längsgående stagen ovanpå stolparna och rita ut snedsågning och urjackning vid skarvarna mitt på stolparna enligt ritning. Såga och finjustera med fintandad såg. Borra för skruv snett ner i stolpen och försänk hålet upptill. Nära ändarna vill virket ofta spricka när den konformade skruvskaften dras i. Sista sågas de korta överliggarna till och jackas ur så att de ligger bra innan skruv dras ifrån ovsidan.

PLANTERINGSRÅD

Snåla inte med planteringsjord. Du bör ha minst en säck för 50 kronor till varje planta för klättrväxter och buskar. Planteringsgropen, cirka 0,5 m djup och lika bred, ska fyllas med vatten. Fyll på jord runt plantrötterna vartefter nivån sjunker. Trampa till jorden lätt runt plantan och håll på vatten igen. Väljer man syren eller andra häckplanter planteras 3-4 planter per meter. Plantering sker på höst eller våren. Med höstplantering känns det som om man vinner en säsong. Om den följande vintern blir kall kan jorden emellertid behöva täckas med hösttöv eller gränris mot frosten.

6 SKÅDA DET FÄRDIGA RESULTATET

Så här fin hoppas vi att bersån ska bli om några år. Trots kantplasten som skiljer odlingsjorden mot omgivande gräsyta blir det naturligtvis ändå gräs och annat som får rensas bort. Vi har själva satt kryddplanter av oregano som marktäckare runt rosorna. Se fler förslag på marktäckare och instruktioner i Bättre hem nummer 1/2006.

TIPS PÅ BERSÅVÄXTER

Syrenberså brukar det heta, men eftersom vi bygger en trästomme är vi friare i valet av växter. Själva har vi valt klättrrosor och några buskrosor för doften och färgpraktiken. Mer heltäckande gröna väggar får man snabbt med vildvin eller nådhusvin, växter där bladverken får en vacker roströd färg på hösten. Ett annat snabbväxande alternativ är humle som får långa bladslingor som kan viras in i trädstommen. Många typer av klättrväxter passar också bra, som alpklematis med spröda blå eller gula blomklockor som övergår i silvriga tus-sar efter blomning. Bokharabinda är ett annat snabbväxande val som ger fina, vita blomklasar.